

IL-DE-FRANCE AITU ŠKIRNES

AUDZĒŠANAS PROGRAMMA

(Precizēta 01.02.2022.)

2019.

Audzēšanas programma sagatavota un apstiprināta saskaņā ar Latvijas Republikā spēkā esošiem normatīvajiem dokumentiem.

Programmu izstrādāja: Dr. agr. Daina Kairiša, Ilze Miķelsone, Harita Eglīte

Saturs

Audzēšanas programmā lietoto terminu skaidrojums	4
1. Audzēšanas programmas virsmērķis, mērķis un uzdevumi	6
1.1. Virsmērķis:	6
1.2. Mērķi:	6
1.3. Uzdevumi:	6
2. Il-de-France aitu šķirnes raksturojums	6
3. Aitu identifikācijas sistēma	7
4. Il-de-France šķirnes aitu izcelsmes reģistrēšana	7
5. Aitu snieguma pārbaude un ģenētiskās kvalitātes novērtēšana	7
5.1. Jēru snieguma pārbaude	8
5.2. Vaislai audzējamo aitu un teķu snieguma pārbaude	9
5.3. Aitu māšu snieguma pārbaude	9
5.4. Vaislas teķu snieguma pārbaude	10
6. Ciltsgrāmatas kārtošanas metodika	Error! Bookmark not defined.
7. Vaislinieka sertifikāta reģistrēšana, izsniegšana un derīguma termiņa pagarināšana	Error! Bookmark not defined.
8. Zootehniskā sertifikāta un izcelsmes apliecinājuma izsniegšanas kārtībā	Error! Bookmark not defined.2
9. Aitu skaits, kas nepieciešams audzēšanas programmas īstenošanai	13
10. Audzēšanas programmas īstenošanas ģeogrāfiskā teritorija	13

Audzēšanas programmā lietoto terminu skaidrojums (pamatojoties uz regulu (ES) Nr. 2016/1012)

Audzēšanas programma – sistemātisku darbību, tostarp vaislas dzīvnieku un to reproduktīvo produktu dokumentēšanas, selekcijas, audzēšanas un apmaiņas kopums, kas ir izstrādāts un tiek īstenots, lai saglabātu vēlamās fenotipiskās un/vai genotipiskās īpašības vaislas dzīvnieku mērķpopulācijā.

Audzētājs - fiziska vai juridiska persona, kas nodarbojas ar noteiktas šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanu, saskaņā ar audzēšanas programmu, un ir noslēgusi vienošanos ar šķirnes audzētāju biedrību.

Ciltsdarbs – saskaņā ar audzēšanas programmu īstenojams zootehnisko pasākumu kopums dzīvnieku ģenētisko un saimnieciski derīgo īpašību izkopšanai, kurā ietilpst pareiza uzskaitē, snieguma pārbaude, izlase, atlase un ģenētiskās kvalitātes noteikšana.

Ciltsgrāmata – datne vai cits datu nesējs, ko uztur šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība un kurā ir pamatdaļa un viena vai vairākas papilddaļas tās pašas šķirnes dzīvniekiem, kuri neatbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Pārraudzība - process, kas nodrošina kvantitatīvus un kvalitatīvus datus par lauksaimniecības dzīvnieku un tā produktivitāti un šo datu reģistrēšanu.

Pārraugs - fiziska persona, kura veic pārraudzību.

Sertificēts vaislinieks - vīriešu kārtas lauksaimniecības dzīvnieks, kurš atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem, un par ko ir saņemts izmantošanas sertifikāts.

Snieguma pārbaude - process audzēšanas programmas īstenošanai, kas nodrošina kvantitatīvus datus par lauksaimniecības dzīvnieku, tā produktivitāti, eksterjeru, kā arī citus ģenētiskās kvalitātes noteikšanai nepieciešamos datus un šo datu reģistrēšanu.

Šķirne - dzīvnieku populācija, kas ir pietiekami viendabīga, lai to par atšķirīgu no citiem tās pašas sugas dzīvniekiem uzskatītu viena vai vairākas audzētāju grupas, kuras ir vienojušās minētos dzīvniekus, norādot zināmos to priekštečus, ierakstīt ciltsgrāmatās, lai atražotu to iedzimtās īpašības, audzēšanas programmā izmantojot reprodukciju, apmaiņu un selekciju.

Šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība - audzētāju apvienība, audzētāju organizācija vai publiska struktūra, kuru dalībvalsts kompetentā iestāde atzinusi nolūkam īstenot audzēšanas programmu ar tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, kuri ierakstīti vienā vai vairākās ciltsgrāmatās, ko minētā apvienība, organizācija vai struktūra uztur vai izveido.

Tīršķirnes vaislas dzīvnieks - dzīvnieks ar 100% attiecīgās šķirnes asinību, vai atbilst audzēšanas programmā norādītajām prasībām.

Vaislas dzīvnieks – tīršķirnes vaislas dzīvnieks, kas ierakstīts ciltsgrāmatas A sadaļā.

Vaislas materiāls – no vaislas dzīvniekiem mākslīgās reprodukcijas nolūkā savākta vai iegūta sperma, olšūnas vai embriji.

Vērtētājs - fiziska persona, kura ir saņēmusies sertifikātu un veic dažāda vecuma un dzimuma aitū vērtēšanu.

Zootehniskais sertifikāts – izcelsmes sertifikāts, apliecinājums vai komerciāla dokumentācija, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem, kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieku vai to reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju un, ja pieejams, par snieguma pārbaudes vai ģenētiskās ievērtēšanas rezultātiem.

IEVADS

Il-de-France šķirnes teķi Latvijā pirmo reizi tika ievesti 20 gs. beigās no Polijas. Šajā laikā veiktie pētījumi pierādīja, ka šķirnes teķu izmantošana Latvijas tumšgalves šķirnes aitu aplecināšanai, nodrošina iegūtajiem pirmās paaudzes F1 pēcnācējiem ātraudzības, gaļas iznākuma un muskuļaudu daļas palielinājumu liemenī (Kairiša, 2005).

Biedrības „Latvijas Aitu audzētāju asociācija” sagatavotajā Aitkopības nozares attīstības stratēģijā, IF šķirne minēta kā viena no Latvijas apstākļiem piemērotākām gaļas tipa šķirnēm (Aitkopības nozares attīstības..., 2013).

Abu dzimumu IF šķirnes aitas 2015. gadā no Vācijas iegādājās Taurenas pagasta, Vecpiebalgas novada SIA Cimbūli. Kopā tika atvesti 82 dzīvnieki, no tiem 80 aitas un 2 vaislas teķi. Daļa no aitām bija aplecinātas Vācijā un pirmo reizi atnesās 2014./2015. pārraudzības gadā. Tas deva saimniecībai iespēju iegūt vēl vienas līnijas vaislas teķa pēcnācējus. IF šķirnes aitu māšu auglība un jēru dzīvmasas izmaiņas zīdīšanas periodā četru gadu periodā apkopotas 1. tabulā.

1. tabula

Il-de-France šķirnes aitu auglības un jēru dzīvmasas izmaiņas zīdīšanas periodā

Gads	Aitu mātes		Jēri		
	skaits uz pārraudzības gada beigām	auglība, %	dzīvmasa pie dzimšanas, kg	koriģētā dzīvmasa 70 dienu vecumā, kg	dzīvmasas pieaugums diennaktī līdz vērtēšanai, g
2014/2015	18	122	4.25	28.4	344.0
2015/2016	74	205	4.43	25.7	303.5
2016/2017	116	170	4.88	29.4	349.8
2017/2018	169	191	4.68	23.3	266.4

Tabulā apkopotie rezultāti liecina, ka saimniecībā notiek mērķtiecīga šķirnes aitu ganāmpulka palielināšana. Četru gadu laikā aitu māšu skaits palielināts par 151, no 18 līdz 169. Aitu mātēm laba auglība, izņemot 2014/2015. gadu, kad jaunaitām pirmo reizi atnesoties, metienā pārsvarā bija pa vienam jēram. Vēlāk, neatkarīgi no aitu skaita palielinājuma, aitu mātēm auglība ļoti laba, no 170% līdz 205%. Jēru vidējā dzīvmasa piedzimstot ļoti noturīga un pārsniedz 4 kg. Jēru dzīvmasas pieaugums diennaktī zīdīšanas periodā, vides faktoru ietekmes rezultātā, variē lielā amplitūdā, no 266.4 g līdz 349.8 g.

1. Audzēšanas programmas virsmērķis, mērķis un uzdevumi

1.1. Virsmērķis:

Audzēt un pavairot Il-de France tīršķirnes aitas Latvijā.

1.2. Mērķi:

- 1.2.1. veidot auglīgus, Skrepi rezistentus Il-de France tīršķirnes aitu ganāmpulkus.
- 1.2.2. nodrošināt gaļas jēru ieguvei augstvērtīgus tīršķirnes vaisliniekus, krustošanas programmu īstenošanai.

1.3. Uzdevumi:

- 1.3.1. stabilizēt aitu māšu auglību līdz 190%.
- 1.3.2. palielināt jēru saglabāšanu zīdīšanas periodā līdz 90%.
- 1.3.3. veikt jēru muskuļaudu un taukaudu slāņa dziļuma mērījumus ar ultrasonogrāfu. Uzsākt mērījumu rezultātu izmantošanu jēru snieguma vērtēšanā no 2024. pārraudzības gada.
- 1.3.4. palielināt vaislas teķu pēcnācēju ieguvu no vienas atnesušās aitu mātes līdz 1.9 jēriem.
- 1.3.5. nodrošināt vaislas teķu pārbaudi pēc pēcnācēju kvalitātes stacijā un šķirnes aitu audzētāju ganāmpulkā;
- 1.3.6. iekļaut no 2024. pārraudzības gada teķu snieguma vērtēšanā pēcnācēju kontrolnobarotības rezultātus.
- 1.3.7. aitu un teķu izcelsmes noteikšanai, uzkrāt informāciju par laboratorijā iegūtajiem DNS profiliem.

2. Il-de-France aitu šķirnes raksturojums

Šķirne izveidota, krustojot Anglijas Leisteres un Rambuljē šķirnes. Vēlāk krustošanā izmantota Manšampo Merino aitu šķirne. Il-de-France šķirni plaši audzē Francijā. Dzīvnieki lieli, masīvi, ar spēcīgu konstitūciju, muskuļoti. Purna daļa un kāju apakšējās daļas nav apaugušas ar vilnu, tās sedz balti segmati. Aitas un teķi bez ragiem, bet teķiem novēro cietus (strupus) ragu aizmetņus (1. att.).

1.att. Il-de-France šķirnes audzējamie teķi (foto no SIA Cimbuļi arhīva).

Vilna smalka, balta, vidēja garuma, līdz 7 – 8 cm, atbilst 56 – 60^s smalkuma kvalitātei, satur daudz tauksviedru, nocirpums no aitas 4 – 6 kg, tīras vilnas iznākums 45 - 55%.

Aitu māšu dzīvmasa 70 – 90 kg, teķu 110 – 150 kg. Aitām tilpumains gremošanas trakts, kas viņām nodrošina liela lopbarības daudzuma uzņemšanu. Aitas piemērotas apsaimniekošanai gan ganībās, gan novietnē, galvenais nosacījums - pietiekamā daudzumā kvalitatīva lopbarība.

Aitām meklēšanās nav sezonāla. Viegla dzemdības, labs pienīgums un mātes īpašības. Aitas divu gadu laikā var atnesties 3 reizes, vidējais jēru skaits no aitu mātes gadā līdz 2.25, pirmo reizi atnesoties, parasti dzimst 1 jērs, bet vidējā auglība līdz 180%.

Jēri enerģiski, dzīvotspējīgi. Jēri sasniedz labu dzīvmasas pieaugumu, arī nobarojot ganībās. Il-de-France šķirnes jēru kautiznākums vidēji 50-53%, ir reģistrēts pat 59%. Gaļai raksturīgs mazs tauku daudzums.

Il-de-France aitas plaši audzē gan tīršķirnē, gan kā tēva šķirni, rūpnieciskai krustošanai.

3. Aitu identifikācijas sistēma

Lai nodrošinātu vienotu uzskaites sistēmu, valstī veido dzīvnieku reģistru un ganāmpulku reģistru. Reģistra izveidošanu un uzturēšanu nodrošina Lauksaimniecības datu centrs (LDC).

Aitu identifikāciju nodrošina atbilstoši normatīvajiem aktiem par lauksaimniecības un akvakultūras dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību.

Ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc piedzimšanas, jēru apzīmē abās ausīs, ieliekot krotālijas ar identitātes numuru.

Lai jaundzimušo jēru atpazītu, līdz apzīmēšanai tam var piešķirt kārtas numuru, ko uzkrāso uz sāniem, muguras, vai nodrošina cita veida identificēšanas iespējas, kas nav pretrunā ar dzīvnieku labturības prasībām.

4. Il-de-France šķirnes aitu izcelsmes reģistrēšana

Il-de-France šķirnes aitu ieguvei izmanto **tīraudzēšanu**, tas ir dzīvnieku pārošanu **vienas šķirnes** ietvaros.

Tīršķirnes aitas un teķi iegūti no vienas un tās pašas šķirnes vecākiem un vecvecākiem, kuru piederību tīršķirnei apstiprina dokumenti (ciltskartīte, zootehniskais sertifikāts, ieraksti ciltsgrāmatā).

5. Aitu snieguma pārbaude un ģenētiskās kvalitātes novērtēšana

Šķirnes aitām snieguma pārbaudei tiek izmantoti dati par aitu izcelšanos, ķermeņa uzbūvi (eksterjeru), vilnsegas kvalitāti un produktivitāti. Iegūto novērtējumu izmanto ģenētiskās kvalitātes (punkti un klase) noteikšanai un mērķtiecīgai labāko dzīvnieku izlasei. Vaislai audzējamo jēru, aitu un teķu snieguma pārbaudi, atbilstoši Audzēšanas programmas prasībām, veic sertificēti vērtētāji un pārraugi.

Vērtēšanai izmanto 3. tabulā apkopoto punktu skalu. Vaislai izvēlās aitas, kurām neviena no vērtētajām pazīmēm nav novērtēta zemāk par 6 punktiem, bet teķus, kuru vērtējums nevienā no pazīmēm nav zemāks par 7 punktiem.

3. tabula

Aitu snieguma pārbaudē izmantoto produktivitāti raksturojošo pazīmju vērtēšanas skala

Punkti	Vērtējums
10	izcils
9	teicams
8	ļoti labs
7	labs
6	gandrīz labs
5	vidējs
4	gandrīz vidējs
3	vājš
2	slikts
1	ļoti slikts

Visu dzimumu un vecuma grupu šķirnes aitū sniegumu vērtē, vadoties pēc izstrādātās **Gaļas tipa šķirņu vērtēšanas instrukcijas**.

5.1. Jēru snieguma pārbaude

Jērus vērtē no 60 līdz 95 dienu vecumā, uz vietas saimniecībā nosakot jēru dzīvmasu un jēru apskates laikā identificējot eksterjera kļūdas vai nepilnības.

Jērus sver sertificēts **vērtētājs vai pārraugis**, bet eksterjera vērtēšanu veic vērtētājs. Papildus, biedrības speciālists jēriem veic muskulatūras un taukaudu slāņa mērījumus ar ultrasonogrāfu. Iegūtos rezultātus ieraksta kontroles lapā.

Audzēšanas programmas īstenošanas laikā no 2019. – 2023. gadam, ultrasonogrāfijas mērījumi tiek uzkrāti. Pēc iegūto datu analīzes, 2024. gadā vērtēšanas rezultāti tiks izmantoti jēru un vaislas teķu snieguma pārbaudē.

Kontroles lapas apstrādā LDC un sagatavo atskaites, kurās norāda jēru izmantošanas virzienu (V – vaislai, G – gaļas ganāmpulkam, K – kaušanai), vērtējumu punktos un klasi. Jēru vērtēšanai izmanto datus par:

- vidējo mātes auglību visā tās izmantošanas laikā;
- jēra dzīvmasu, kas koriģēta uz 70 dienu vecumu;
- identificētās eksterjera kļūdas un to izteiktību.

Vēlams, lai aitū mātei, no kuras iegūst vaislas jērus, dzemdību gaita visās atnešanās reizēs būtu atzīmēta kā viegla (apzīmēšanas aktā atzīmēts kā 1, vai elektroniski – 1 dzemdības bez palīdzības).

Jēra snieguma kopvērtējuma noteikšanai tiek sasummēts pazīmju, aitū mātes auglība un jēra dzīvmasa 70 dienu vecumā, vērtējums punktos (4. tab.).

Jēru snieguma novērtējums

Punkti	Vērtējums	Klase	Izmantošanas virziens (atskaitē ieraksts izmantošana vaislai - V, gaļas ganāmpulkam - G, kaušanai – K)	
			V (teķis)	S (aita)
16 un vairāk	teicams	Elite	V	V
14 - 15	ļoti labs	I	G	V
12 - 13	labs		K	V
Līdz 11	gandrīz labs	Br	K	K

**Vaislai atstāt aitas, ar vērtējumu, kas nav zemāks par 12 punktiem.
Teķu kopvērtējums nav zemāks par 16 punktiem – El klase.**

5.2. Vaislai audzējamo aitu un teķu snieguma pārbaude

Audzējamās aitas un teķus vērtēt no 8 līdz 18 mēnešu vecumam, sasniedzot vismaz 75% no pieaugušas aitas vai teķa dzīvmasas, teķim jāsver vismaz 70 kg, aitai vismaz 55 kg.

LDC tiek sagatavotas audzējamo aitu un teķu kontroles lapas. Vaislai audzējamām aitām un teķiem, divi vērtētāji novērtē vilnas kvalitāti, eksterjeru un muskuļojumu.

Aizpildītās kontroles lapas nosūta uz LDC, kur tiek veikta datu apstrāde un iegūts audzējamo aitu kopvērtējums (5. tab.).

Audzējamo aitu un teķu snieguma vērtējums, klase

Punkti	Vērtējums	Klase	Izmantošanas virziens (atskaitē – izmantošana vaislai (V), gaļas ganāmpulkam (G), kaušanai (K))	
			V (teķis)	S (aita)
21.0 un vairāk	teicams	El	V	V
19.0-20.0	labs	I	G	V
līdz 18.0	gandrīz labs	Brāķis	K	K

Vaislai audzējamo teķu vērtējums ne zemāks par 21 punktu, nevienā no pazīmēm nav zemāks vērtējums par 7 punktiem.

Vaislai audzējamo aitu vērtējums ne zemāks par 19 punktiem, vilnas kvalitātes un muskuļojuma attīstības vērtējums - ne zemāks par 6 punktiem, bet eksterjera vērtējums – ne zemāks par 7 punktiem.

5.3. Aitu māšu snieguma pārbaude

Pamatojoties uz kontroles lapās un dzīvnieku reģistrā izdarītajiem ierakstiem, LDC aitu mātes katru gadu novērtē pēc šādām pazīmēm: auglības visā tās izmantošanas laikā (%) un jēru dzīvmasas (vērtējot jērus 60-95 dienu vecumā), kas koriģēta uz 70 dienu vecumu (kg). Aitu māšu snieguma pārbaudes rezultātus apkopo kopvērtējuma klasē (6. tab.).

Aitu māšu snieguma vērtējums

Punkti	Vērtējums	Klase	Izmantošanas virziens
16.0 un vairāk	teicami	El	ciltskodola grupa (atskaites lapā ieraksts C)
14.0 – 15.9	loti labi	I	vaislas aitu ieguvei (atskaites lapā ieraksts V)
12.0 – 13.9	labi	II	vaislas aitu ieguvei (atskaites lapā ieraksts V)
Līdz 11.9	gandrīz labi	Brāķis	izmantojamas gaļas jēru ieguvei (atskaites lapā ieraksts K)

Vaislas jēru ieguvei izmanto aitu mātes, kuru vērtējums nav zemāks par 12 punktiem.

Pēc tam, kad aitu māte ir sasniegusi El klases vērtējumu (ne agrāk kā pēc 2. atnešanās reizes), vērtējums tiek saglabāts visu tās turpmāko izmantošanas laiku!

5.4. Vaislas teķu snieguma pārbaude

Vaislas teķu novērtēšanu pēc pēcnācēju ieguves veic LDC, izmantojot datu bāzē **audzētāja** reģistrēto informāciju par aplecināšanai nozīmētajām aitu mātēm, to atnešanās datiem un reģistrētajiem jēriem.

Vaislas teķu snieguma pārbaudē iegūto vērtējumu pēc aplecināto (grūsno) aitu māšu īpatsvaru un jēru ieguvei, apvieno kopvērtējumā (7.tab.)

Ja vaislas teķim lecināšanai izveidota grupa no audzējamām aitām (100% jaunaitas) vai jauktā grupa no audzējamām aitām (vismaz 50%) un dažāda vecuma aitu mātēm, un pēc atnešanās datiem vidējā jēru ieguve ir mazāka par 1,5 jēriem, jēru ieguves novērtēšanai izmanto koeficientu 1,5 un vērtējums – 7 punkti.

Vaislas teķus turpmāk izmanto vaislas jēru ieguvei, ja kopvērtējums nav mazāks par 14 punktiem.

7.tabula

Vaislas teķu snieguma vērtējums (1)

Punkti	Klase	Izmantošanas virziens
14.0 un vairāk	El	atskaitē ieraksts – V, izmantot vaislai
12.0 - 13.0	I	atskaitē ieraksts - G, izmantot gaļas jēru ieguvei
Līdz 11.0	Br	atskaitē ieraksts - K, realizēt gaļai

Teķiem, no kuriem pārraudzības gadā nav iegūti pēcnācēji, bet viņi jau ir vērtēti, saglabā iepriekšējo vērtējumu.

Pārbaudes teķa statusu var saglabāt 2 pārraudzības gadus, ja teķi pirmo reizi izmanto kā rezerves teķi.

Vaislas teķim reģistrē datus par pēcnācēju (jēru) nobarošanu (dzīvmasas pieaugums diennaktī), muguras garā muskuļa un taukaidu slāņa dziļumu pret 13 ribu (ultrasonogrāfijas mērījums). Teķu pārbaudi pēc pēcnācēju nobarošanas datiem veic ne tikai stacijā, bet arī uz vietas aitu audzētāja ganāmpulkā.

Iegūtie rezultāti no 2024. gada tiks iekļauti vaislas teķu snieguma pārbaudes vērtējumā.

Vaislas teķa pēcnācēju dzīvmasas pieauguma diennaktī vērtējums nevar būt mazāks par 7 punktiem. Pēc vaislas teķu snieguma pārbaudē iekļauto pēcnācēju kontrolnobarošanas rezultātiem, kopējais vērtējums, lai teķi turpmāk izmantotu vaislai, nedrīkstēs būt mazāks par 21 punktu (8. tabula).

Pēc pēcnācēju kontrolnobarošanas rezultātu iekļaušanas vaislas teķu snieguma pārbaudē, kopējais vērtējums, teķa turpmākai izmantošanai vaislai, nevarēs būt mazāks par 21 punktu (8. tab.).

8. tabula

Vaislas teķu snieguma vērtējums (2)

Punkti	Klase	Izmantošanas virziens
21.0 un vairāk	El	atskaitē ieraksts – V, izmantot vaislai
19.0 - 20.0	I	atskaitē ieraksts – G, izmantot gaļas jēru ieguvei
Līdz 18.0	Br	atskaitē ieraksts – K, realizēt gaļai

Teķis uzlabotāja statusu saņem, ja kopējais novērtējums nav zemāks par 22 punktiem (El kl. U). Teķus uzlabotājus izmanto vaislinieku ieguvei.

Pēc pēcnācēju kvalitātes pārbaudītam vaislas teķim, El klases vērtējums tiek saglabāts visu tā turpmāko izmantošanas laiku.

6. Ciltsgrāmatas kārtošanas metodika

Ciltsgrāmata ir informācijas krājums par aitu un teķu izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību. Ciltsgrāmatā ieraksta novērtētus vaislas dzīvniekus ar šķirnei atbilstošu zināmu izcelsmi un eksterjeru.

Ciltsgrāmatu kārtā šķirnes aitu audzētāju biedrība.

Ciltsgrāmatu izmanto:

- 1) ciltsdarba analīzei;
- 2) labāko dzīvnieku izlasei un pāru atlasei;
- 3) turpmāko ciltsdarba uzdevumu noteikšanai.

Ciltsgrāmatai ir divas daļas, pamatdaļa - A un papilddaļa – B.

Pamatdaļā uzņem visus dzīvus dzīvniekus, kuriem ir šķirnei atbilstoša izcelsme trīs priekšteču paaudzēs. Ciltsgrāmatas pamatdaļā uzņem arī dzīvnieka vecākus un vecvecākus, kas var būt arī likvidēti vai krituši.

Ciltsgrāmatas pamatdaļa ir sadalīta divās klasēs, A1 un A2.

A1 klasē ieraksta dzīvniekus ar atbilstošu izcelsmi un audzēšanas programmas prasībām atbilstošu produktivitāti (10. tabula). Ciltsgrāmatas A1 klasē var ierakstīt aitu mātes pēc pirmās atnešanās, ja metienā piedzimuši divi, vai vairāk jēru.

10. tabula

II – de - France šķirnes aitu un teķu minimālās produktivitātes pazīmes un Skrepi genotips ierakstīšanai ciltsgrāmatas A1 klasē

Produktivitātes pazīmes	Teķi	Aitas
Jēru ieguve no vienas aitu mātes	1.6	x
Auglība, %	x	150
Kopvērtējums, klase	El	El vai I
Skrepi genotips	R1	R1, R2

Pamatdaļas A2 klasē ieraksta jērus, audzējamās aitas un teķus, aitu mātes un vaislas teķus, kuriem ir atbilstoša izcelsme un ir veikta snieguma pārbaude. A2 daļas dzīvnieki var tikt uzņemti A1 klasē, pēc tam, kad sasniegti 10. tabulas produktivitātes rādītāji.

B daļas sieviešu dzimtas pēcnācēji var tikt uzņemti ciltsgrāmatas pamatdaļā (A), ja tēvs, tēva tēvs un mātes tēvs ir uzņemti tās pašās šķirnes ciltsgrāmatas pamatdaļā, bet māte un mātes māte ir uzņemti tās pašās šķirnes ciltsgrāmatas papilddaļā (B).

Ar zootehnisko sertifikātu no ārvalstīm ievestie šķirnes dzīvnieki tiek uzņemti ciltsgrāmatas pamatdaļā (A) ar zināmu izcelsmi divās priekšteču paaudzēs.

Ciltsgrāmatas papilddaļā (B) uzņem Il-de-France šķirnes aitas ar izcelsmes apliecinājumu un šķirnei atbilstošu izcelsmi trīs priekšteču paaudzēs un šķirnei atbilstošu vizuālo izskatu.

7. Vaislinieka sertifikāta reģistrēšana, izsniegšana un derīguma termiņa pagarināšana

Vaislinieka sertifikātu reģistrē un izsniedz šķirnes aitu audzētāju biedrība. Uzsākot vaislas darbību, teķim tiek reģistrēts pārbaudes sertifikāts līdz 1 gadam, kura laikā iegūst novērtējumu. Teķis ir ierakstīts vai atbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā (A2).

Lai reģistrētu sertifikātu, vaislinieka vai vaislas materiāla īpašnieks iesniedz šķirnes aitu audzētāju biedrībai:

1. Iesniegumu vaislinieka sertifikāta reģistrēšanai;
 2. Ārzemēs iepirktajam vaisliniekam, zootehniskā sertifikāta kopiju izsniedzējas valsts oriģinālvalodā un tā tulkojumu valsts valodā.
 3. Veselības sertifikāta kopiju, ja vaislinieku un tā vaislas materiāls iepirkts citā valstī
- Biedrība mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas izvērtē saņemtos dokumentus un reģistrē vaislinieka sertifikātu, vai paziņo par atteikumu.

Lai pagarinātu sertifikāta derīguma termiņu, persona ne vēlāk kā 30 dienas pirms sertifikāta derīguma termiņa beigām iesniedz organizācijai:

1. Iesniegumu vaislinieka sertifikāta pagarināšanai;
2. Maedi-Visna izmeklējuma rezultātus, ja vaislinieks nav no M3 statusa novietnes.

Ja vaislinieka novērtējums atbilst audzēšanas programmā noteiktajām prasībām, sertifikāta derīguma termiņš tiek pagarināts uz 5 gadiem, saglabājot pirmo reizi izsniegtā sertifikāta kārtas numuru.

Biedrība LDC datu bāzē reģistrē informāciju par sertificētajiem vaisliniekiem, un sertificēto vaislas materiālu.

Pēc īpašnieka pieprasījuma biedrība 10 dienu laikā izsniedz vaislinieka vai vaislas materiāla sertifikātu dokumenta formā.

Informācija par sertificētajiem vaisliniekiem un sertificēto vaislas materiālu ir pieejama LDC datu bāzes publiskajā daļā.

8. Zootehniskā sertifikāta un izcelsmes apliecinājuma izsniegšanas kārtībā

Zootehnisko sertifikātu sagatavo visu vecumu un dzimumu aitām, kuras uzņemtas vai atbilst uzņemšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā (A).

Ja dzīvnieks ir uzņemts ciltsgrāmatā, vaislas dzīvnieku aprītei Latvijas teritorijā, zootehniskais sertifikāts nav nepieciešams.

Zootehniskā sertifikāta saņemšanai audzētājs iesniedz biedrībai pieteikumu, kurā norāda vaislas aitu identitātes Nr. un valsti, uz kuru plānots aitas pārdot.

Biedrība pārbauda iesniegtās informācijas atbilstību prasībām un mēneša laikā pieņem lēmumu par zootehniskā sertifikāta izsniegšanu.

Ja sertifikāta izsniegšana tiek atteikta, biedrība izsniedz audzētājam rakstisku atteikumu, kurā norāda atteikuma iemeslus.

Izcelsmes apliecinājumu sagatavo visu vecumu un dzimumu aitām, kuras nevar uzņemt ciltsgrāmatas pamatdaļā, bet tās plānots pārdot audzēšanai. Apliecinājuma saņemšanai audzētājs iesniedz biedrībai pieteikumu, kurā norāda aitu identitātes Nr.

Biedrība pārbauda iesniegtās informācijas atbilstību un mēneša laikā pieņem lēmumu par izcelsmes apliecinājuma izsniegšanu. Ja izcelsmes apliecinājuma izsniegšana tiek atteikta, biedrība izsniedz audzētājam rakstisku skaidrojumu, kurā norāda atteikuma iemeslus.

9. Aitu skaits, kas nepieciešams audzēšanas programmas īstenošanai

Audzēšanas programmas īstenošanai nepieciešamas vismaz 100 aitu mātes un vismaz 4 savā starpā neradniecīgi sertificēti vaislas teķi, paredzot, ka vienam audzētājam ir vismaz 20 ciltsgrāmatas pamatdaļā uzņemtas vai uzņemšanai atbilstošas aitu mātes un viens tīršķirnes vaislas teķis.

10. Audzēšanas programmas īstenošanas ģeogrāfiskā teritorija

Il-de-France šķirnes aitu audzēšanas programmu īsteno visā Latvijas Republikas teritorijā.